

Werkplan Forum Standaardisatie 2016-2017 met inleiding

Versie 2, met verwerking van de uitkomst van de vergadering van de Regieraad Interconncetiviteit d.d. 12 januari

Van: Forum Standaardisatie

Aan: Nationaal Beraad voor de vergadering van 2 februari 2016 (ter besluitvorming)

Inleiding

Om de capaciteit van het Forum Standaardisatie en haar bureau effectief, resultaatgericht en met focus in te zetten, is gekozen voor een werkplan op 1A4. Dat werkplan treft u onder aan. Ter inleiding op dit beknopte werkplan de volgende opmerkingen:

- **Achterblijvende adoptie van open standaarden door overheden**

Ieder jaar onderzoekt ICTU in opdracht van het Forum Standaardisatie het gebruik van open standaarden. Naast aanbestedingen van de verschillende overheidslagen onderzoekt ICTU ook andere manieren waarop het gebruik van open standaarden blijkt, door bijvoorbeeld het gebruik van open standaarden in e-overheidsvoorzieningen (waaronder GDI-voorzieningen) te meten. Er is nog een flinke verbetering nodig en mogelijk. De monitor wijst al jaren uit dat de (overheidsbreed geldende) rijksverplichting tot het uitvragen van open standaarden in aanbestedingen nog onvoldoende wordt nageleefd. Hoewel in 2015 een flinke vooruitgang is geboekt, zijn we er nog niet. Daarom stelt de motie Oosenbrug/Gesthuizen dan ook dat eind 2015 alle overheids aanbestedingen conform het pas-toe-of-leg-uit beleid moeten worden uitgevoerd.

- **Werkplan Forum Standaardisatie nieuwe stijl: focus op gebruik**

Het Nationaal Beraad heeft het Forum Standaardisatie mandaat gegeven tot eind 2017. Het instellingsbesluit is bepaald dat het Forum Standaardisatie jaarlijks ter goedkeuring een werkplan aan het Nationaal Beraad voorlegt. Dit jaar bevat het werkplan van het Forum Standaardisatie een nieuwe vorm: niet meer dan 1A4-tje met daarin de volgende elementen: *Objective, Goals, Strategies, Dashboard en Actions*. De betekenis van deze termen wordt uitgelegd in het werkplan.

Het werkplan geldt in principe tot eind 2017. Eind 2016 zal zo nodig een herijkte versie worden voorgelegd aan het Nationaal Beraad.

Het belangrijkste van dit werkplan is de *Objective* waarin de ambitie van het Forum Standaardisatie tot uitdrukking komt om een aanzienlijke toename van overheidsbreed gebruik van open standaarden te bereiken. Interoperabiliteit, kostenbesparingen en leveranciersafhankelijkheid kunnen immers alleen worden bereikt als overheden open standaarden ook daadwerkelijk gebruiken. Te beginnen met een goede uitvraag naar open standaarden in aanbestedingen, conform onder meer de Rijksinstructie inzake aanschaf ICT-diensten en ICT-producten en de motie Oosenbrug/Gesthuizen. Maar uiteindelijk gaat het om wat er daarna gebeurt: het gebruik van de open standaarden. Alleen dán kan interoperabiliteit daadwerkelijk gerealiseerd worden en wordt eiland-automatisering doorbroken. Alle acties van het Forum Standaardisatie staan de komende twee jaar in het teken van de stimulering van het gebruik van open standaarden door overheden. Want een lijst met open standaarden is mooi maar het gaat uiteindelijk om het gebruik. Hoe gaat het Forum dit doen? Hieronder worden de vijf strategieën uit het werkplan kort toegelicht:

Strategie I: interoperabiliteitsonderzoek: onderzoeken en adviseren

Het Forum Standaardisatie blijft interoperabiliteitsonderzoek doen en adviseren. Dit betekent concreet: Standaarden onderzoeken op criteria voor openheid, open beheer, geschiktheid voor overheidsbreed gebruik en potentie om bij te dragen aan overheidsbrede interoperabiliteit. Kortom: de lijst van open standaarden voortzetten. Verder in dit kader ook - op verzoek van het Nationaal Beraad- voorzieningen onderzoeken via een procedure vergelijkbaar aan die van open standaarden. Daarnaast zal het Forum Standaardisatie deel blijven nemen aan het Europese Multistakeholderplatform. In meer brede zin zal het Forum jaarlijks verkenningen uitvoeren op het gebied van interoperabiliteit.

Strategie II: prioritering van de informatieveiligheidsstandaarden

In mei 2015 onderschreef het Nationaal Beraad het belang van informatieveiligheidsstandaarden en de adoptie in tempo daarvan. De stand van zaken van adoptie van deze standaarden wordt daarom halfjaarlijks gemeten.

Strategie III: Naleving van afspraken over uitvraag en gebruik van open standaarden bevorderen

Het Forum Standaardisatie zal zich inzetten voor wetgevingstrajecten waarin open standaarden voorkomen, onder andere in de concept wet GDI . Daarnaast ook bevordering van het gebruik door periodiek contact met het bedrijfsleven, onder andere met de leveranciers die het open standaardenmanifest hebben ondertekend.

Strategie IV: Adoptieondersteuning

Door onder meer gesprekken te voeren met de uitvoerders van de onderzochte aanbestedingen van de monitor. In 2016 komt een beslistool die snel duidelijk moet maken welke standaarden relevant zijn voor een ICT -project/ aanbesteding. Er komt meer nadruk op de aanwezigheid van de helpdesk van het Bureau Forum Standaardisatie zodat overheidsorganisaties laagdrempelig telefonisch en digitaal implementatiekwesities kunnen voorleggen.

Strategie V: De meerwaarde van openstandaarden communiceren

Open standaarden moeten gebruikt worden maar mensen moeten vooral willen.. Hoe moedigt het Forum Standaardisatie aan tot gebruik van open standaarden? Door nut en noodzaak te communiceren in bijeenkomsten, websites, flyer en overige (sociale) media. Nut en noodzaak zullen daarbij steeds door een autoriteit onderschreven worden. Dit jaar (2016) is het jaar van het EU voorzitterschap en van het tienjarig bestaan van het Forum Standaardisatie. Beide gelegenheden zullen worden aangegrepen om het belang van het gebruik van open standaarden uit te laten dragen.

FORUM STANDAARDISATIE 2016/2017 " Het gaat uiteindelijk om het gebruik"

OBJECTIVE (= kwalitatief doel)

Aanzienlijke toename van overheidsbreed gebruik van open standaarden door interoperabiliteitsonderzoek, prioritering van de internetbeveiligingsstandaarden, inzet op naleving en adoptie ondersteuning

Goals = objective vertaald naar kwantitatieve doelstellingen	Strategies = hoe bereiken we de objective	Dashboard = zichtbare/meetbare resultaten van de strategies	Actieplan =- wat (wanneer/wie)**
<p>A. Interoperabiliteitsonderzoek zichtbaar doordat:</p> <ul style="list-style-type: none"> twee verkenningen per jaar zijn uitgevoerd door het Forum Standardisatie <p>B. Prioritering van de internetbeveiligingsstandaarden zichtbaar doordat</p> <ul style="list-style-type: none"> twee keer per jaar het gebruik van de internetbeveiligingsstandaarden DNSSEC, DKIM, TLS, SPF en DMARC door overheidsorganisaties* in kaart wordt gebracht <p>C. Inzet op naleving zichtbaar doordat</p> <ul style="list-style-type: none"> het gebruik van open standaarden in GDI voorzieningen aanzienlijk is toegenomen. het aantal pas-toe-of-leg-uit compliant aanbestedingen, conform de – door de regering overgenomen – motie Oosenbrug/Gesthuizen is verhoogd het aantal leveranciers dat het leveranciersmanifest ondertekent is verdubbeld ten opzichte van 2015 van 40 naar 80 <p>D. Adoptieondersteuning zichtbaar doordat</p> <ul style="list-style-type: none"> 100 overheidsorganisaties gerichte adoptieondersteuning ontvingen. 	<p>I. Onderzoek doen en adviseren door beheer van de lijst, internationale aansluiting en verkenningen op het gebied van interoperabiliteit</p>	<p>a. Met het oog op actualiteit per jaar 8 nieuwe of nieuwe versies van standaarden toetsen of hertoetsen, en</p> <p>b. Per jaar 3 nieuwe standaarden voorgedragen bij het MSP.</p> <p>c. Uitgevoerde kleine en grote verkenningen (max 4).</p> <p>d. Op aanvraag uitvoeren van voorzieningenprocedure.</p>	<p>1. OS in procedure te nemen voor de lijst met standaarden voor advies aan Nationaal Beraad en ontwikkeling beslisboom (doorlopend/ LS)</p> <p>2. Hertoetsen oudere (minimaal 4 jr oud) open standaarden op de lijst. (doorlopend/LS)</p> <p>3. Coördinatie en inventarisatie verkennde onderzoeken (doorlopend/ PM)</p> <p>4. Aandragen van OS voor de MSP lijst en internationale bijeenkomsten bijwonen (doorlopend/ MA)</p> <p>5. Pro-actief onderhouden internationaal netwerk om de Nederlandse aanpak te agenderen. (doorlopend/ MA)</p> <p>6. Begeleiden voorzieningen procedure (tijdelijk/MA en PM)</p>
	<p>II. Prioritering van de internetbeveiligingsstandaarden door de resultaten van de metingen die volgen uit de testen van internet.nl te agenderen in het Nationaal Beraad</p>	<p>e. Overheidsbreed gebruik van DNSSEC, DKIM, TLS, SPF en DMARC is aanzienlijk gestegen.</p>	<p>7. Uitvoeren halfjaarlijkse meting informatieveiligheidsstandaarden (T1 en T3, MV)</p> <p>8. Informatieveiligheidsstandaarden verder brengen i.s.m. platform Internetstandaarden (doorlopend, BK)</p>
	<p>III. Naleving van afspraken over uitvraag en gebruik van OS bevorderen door periodiek contact betrokkenen, monitoring, borging van de afspraken in wet-en regelgeving en contact met leveranciers</p>	<p>f. Jaarlijks monitor OS beleid is opgeleverd</p> <p>g. Halfjaarlijkse meting over het gebruik van informatie veiligheidsstandaarden is opgeleverd.</p> <p>h. Als er een GDI-wet komt dan staan open standaarden daarin.</p> <p>i. Open standaarden in IAK en/ of ARBIT.</p> <p>j. Leveranciers van het OS leveranciersmanifest zijn 2x benaderd in 2016.</p>	<p>9. Begeleiden uitvoering monitor OS beleid (doorlopend 2016 / MV)</p> <p>10. Sleutel- en koepelorganisaties en betrokkenen in beleid en uitvoering nader bepalen en benaderen voor een gesprek (T1 2016/ NWP en BK)</p> <p>11. Contact onderhouden en participeren in wetgevingswerkgroepen GDI (doorlopend / LO en DCG)</p> <p>12. Onderzoeken en bepleiten OS in overige normenkaders, bv in AW, ARBIT, IAK (doorlopend/ DCG)</p> <p>13. Bijhouden FS / OS in kamerstukken (doorlopend / DCG en BK)</p> <p>14. Contact met leveranciers van het leveranciersmanifest onderhouden door ze uit te nodigen voor expertbijeenkomsten en andere kennissessies (2016/ MV)</p>
	<p>IV. Adoptie OS ondersteunen door met betrokkenen te zorgen voor goede informatievoorziening en uitwisseling</p>	<p>k. Van de circa 50 aanbestedingen hebben we met minimaal 15 hiervan ook een gesprek gevoerd.</p> <p>l. FAQ worden gepubliceerd en bijgehouden op de website, per thema (circa 8), 10 vragen.</p> <p>m. Verkenninggesprek relevante sector standaardisatie gevoerd met in ieder geval zorg, onderwijs, bouw, RINIS.</p> <p>n. Gebruik van open documentstandaarden is gestegen.</p>	<p>15. Spreken met betrokkenen bij de onderzochte aanbestedingen van de Monitor (start T3 2015/ MV)</p> <p>16. FAQ bijhouden op de site, (meer) informatie genereren over een bepaalde standaard of groep standaarden, waaronder de baten en lasten van adoptie (business case) voor een select aantal standaarden (doorlopend/ accountmanagers)</p> <p>17. Horizontale adoptieactiviteiten zoals handleidingen (af)maken/ bijhouden/ vormgeven/ verspreiden en kennissessies organiseren (2016/ MV, PM)</p> <p>18. Geautomatiseerde beslisboom relevante standaarden opleveren en promoten (T1 2016, LS)</p> <p>19. Helpdesk 0800 STANDAARD, adoptiebijstand per mail en in persoon. (doorlopend/ accountmanagers)</p> <p>20. Faciliteren secretariaat en financiële afwikkeling van procesondersteuning GAB (doorlopend/ JV)</p> <p>21. Open documentstandaarden verder brengen i.s.m. met stakeholders (doorlopend, DCG en BK)</p> <p>22. Organiseren van gesprekken en sessies met relevante sector initiatieven t.a.v. standaardisatie (kennisdelen) (T3 2016, account managers).</p>
<p>V. De meerwaarde van OS communiceren door een multichannel benadering waarin autoriteiten nut en noodzaak overbrengen</p>	<p>a. Alle inkopers van het Rijk hebben een of meer keer per jaar de flyer gehad met de verplichte open standaarden.</p> <p>b. Communicatie plan is operationeel inclusief positionering.</p> <p>c. Doelgroepen voor gebruik en implementatie van informatieveiligheids-en open documentstandaarden wordt 2 x per jaar bereikt.</p> <p>d. Website is altijd actueel.</p> <p>e. Per jaar spreken 12 autoriteiten zich uit over OS</p>	<p>23. Meetinstrument ontwikkelen om doelgroepbereik te onderzoeken (T1 2016, LO).</p> <p>24. Communicatieplan opstellen met speciale aandacht voor doelgroepen; inkoop, beleidsmedewerkers en architecten en deze implementeren (T1 2016/ TT)</p> <p>25. Communicatieplan wordt aangepast aan de definitieve positionering. (T2 2016/ TT)</p> <p>26. Maandelijks verhalen door 1 corporate hotshot en 1 specialist worden geplaatst in minimaal 3 kanalen. Bijvoorbeeld blog, tweets en relevant vakblad. (start T3 2015, doorlopend/ TT)</p> <p>27. Presentatie van OS door aanwezig te zijn op evenementen (doorlopend/ TT)</p> <p>28. Branding van OS door ontwikkelen van breed bruikbare eenduidige beeldtaal die aansluit op positionering (T2 2016/ TT)</p> <p>29. Flyer met verplichte standaarden per Forumvergadering actualiseren, laten drukken en verspreiden onder vooral inkopers bij het Rijk maar ook andere doelgroepen (doorlopend DCG)</p> <p>30. We maken gebruik van bestaande Logius CRM instrument (clientèle) instrument. (T2 2016, JV) PM</p>	

* Overheidsorganisaties betekent voornamelijk de domeinen die we in het kader van de nulmeting getoetst hebben: GDI, Nationaal Beraad, Manifest, Prov, waterschappen, Klein Lef en de top25 meest gebruikte overheidswebsites.

**_Gebruikte afkortingen bij de acties: _FS= Bureau FS; BK=Bart Knubben; DCG=Désirée Castillo Gosker;FS=Forum Standardisatie;i.o.= interoperabiliteit;JV=Joram Verspaget;LO= Ludwig Oberendorff;LS= Lancelot Schellevis;MA= Marijke Abrahamse;NB= Nationaal Beraad; NWH= Nico Westpalm van HoornTT=Tim Thiel; T1, T2, T3= 1°,2°, en 3° tertiaal; OS= open standaarden;RRI= Regieraad Interconnectiviteit

NB:Vetgedrukte acties hebben Out Of Pocket budget